

Missä on laupias samarialainen tänään? –työpaja

Johdanto

Työpajan työskentelyt pohjautuvat Yhtyneitten raamattuseurojen tuottamaan *Where is the Good Samaritan Today?*-koulutusmateriaaliin. Materiaalia käytetään yli 20 Afrikan maassa. Sen avulla koulutetaan seurakuntien työntekijöitä ja aktiiveja kouluttamaan oman alueensa ihmisiä. Alkuperäinen ohjaajakoulutus kestää kolme päivää. Afrikassa käytetyt materiaalit ja niiden tavoitteet on esitelty Laupias samarialainen Afrikassa PowerPoint -tiedostossa. Ohjaaja saa siitä myös itselleen tarvittavaa lisätietoa liittyen Hi-virukseen.

Suomeen tehtyyn työpajaan on valittu materiaaleista eniten Suomen oloissa puhuttelevat työskentelyt. Joitakin materiaaleja on myös muokattu Suomeen sopivaan muotoon. Työpajaan on myös lisätty työskentelyjä, jotka eivät esiinny alkuperäisessä materiaalissa.

Tavoitteena on sekä saada käsitys siitä, minkälaisien kysymysten kanssa afrikkalaiset siskomme ja veljemme painivat, että pohtia samoja kysymyksiä itse suomalaisena. Työpajan keskeisiä teemoja ovat HIV ja seksuaalisuus, syrjintä sekä itsen ja toisen arvostaminen.

Työskentelyistä voi valita käytettävissä olevan ajan mukaan ryhmälle sopivat työskentelyt. Voit ohjaajana vapaasti käyttää vain yhtä tai kahta työskentelyä sopivassa tilanteessa. Tai voit rakentaa omille ryhmillesi sopivan teemapäivän työskentelyjen pohjalta.

Sisällys

Laupias samarialainen draamaesitys

Mitä HI-virus tekee?

Miten HIV tarttuu?

Miltä tuntuu olla HIV –positiivinen?

Syrjintä Suomessa

Miten syrjintä on vastakohtainen Jeesuksen opetuksiin nähden?

Pysäytä HIV

Kanna vastuusi riskikäyttäytymisestä

Tunnetuudet

Ihminen on Jumalan temppeli

Pää, olkapää, polvet varpaat ja ne toisenlaiset paikat

Miten voin auttaa kärsivää lähimmäistäni?

Oma toimintasuunnitelmasi

Laupias samarialainen draamaesitys

Missä on Laupias samarialainen tänään? -työpaja alkaa ja päättyy Raamatun Laupias samarialainen kertomuksen dramatisoinnilla Luuk.10:30–35.

- Pyydä 7-10 vapaaehtoista. Jaa heille roolit: eräs mies, rosvot (2-4), pappi, leeviläinen, samarialainen, (juhta), majatalon isäntä.
- Rosvot piiloutuvat tilaan ennen kerronnan alkua.
- Eräs mies, pappi, leeviläinen ja samarialainen ovat valmiina saapumaan tilaan kuvitteelliselle tielle.
- Majatalon isäntä menee valmiiksi majataloon tilan reuna-alueelle.
- Lue kertojana tarina hitaasti.
- Lue ensin jakeet 25-29.
- Vapaaehtoiset esittävät tarinan kerrontasi tahdissa jakeesta 30 alkaen.

Koulutuksen loppuosassa pyydä samat vapaaehtoiset esittämään kertomus uudelleen. Tällä kertaa heitä voi pyytää soveltamaan kertomusta nykyaikaan. Kerro samarialaisen esittäjälle salaa, että hän ei tule näyttämölle. Kun kertomus on esitetty siihen pisteeseen että samarialaisen pitäisi tulla paikalle, mutta häntä ei näy, toista lause ”Mutta sitten tuli samaa tietä muuan samarialainen” useaan kertaan. Anna ihmisten hämmentyä siitä, miksi samarialainen ei tule. Lopulta kerro, ettei samarialaista kannata odottaa muualta. ”Se olet sinä. Ei tule ketään muuta. Laupias samarialainen olet sinä. Tule ja auta.” Pyydä katsojat tulemaan esittämään laupiaan samarialaisen roolia, jotta näytelmä saadaan vietyä loppuun.

Keskustelkaa tilanteen herättämistä ajatuksista

- Mitä ajatuksia ja tunteita tilanne herätti?
- Jos lähdit auttamaan, miksi menit? Jos jäit paikallesi, miksi jäit?
- Millaista on lähteä auttamaan itselle vierasta ihmistä?
- Mitä ennakkoluuloja vieraan auttamiseen liittyy?

Mitä Hi-virus tekee?

Laupias samarialainen kertomuksessa rosvot hyökkäävät viattoman ihmisen kimppuun. HI-virus on kuin rosvojoukko. Se hyökkää ihmisen kehoon ja murtaa ihmisen oman luontaisen puolustusjärjestelmän. HIV (= Human immunodeficiency virus) ei itsessään ole sairaus, vaan virus, joka alkaa taistella ihmisen valkosoluja vastaan. Valkosolujen tehtävä on puolustaa ihmisiä erilaisia tauteja ja viruksia vastaan. Ihminen voi elää monta vuotta terveen tuntuista elämää edes tietämättä, että on HI-viruksen kantaja. Vähitellen virus kehittyy AIDS:ksi (AIDS= Acquired Immune Deficiency Syndrome). Kun valkosolut ovat tuhoutuneet, taudit kuten tuberkuloosi tai syöpä pääsevät lopulta nujertamaan ihmisen.

Esittäkää HIV:n toiminta draamana. (ppt kuva 2).

Roolit:

ihminen

valkosolut

taudit, (nimetkää taudit)

HIV

Vaihtoehtoisesti voi leikkiä taisteluleikkiä. Joukko jaetaan niin, että yksi on ihminen ja kaksi osallistujaa esittää tauteja, osa lopuista (enintään 40%) on valkosoluja ja reilu enemmistö (vähintään 60%) on HIV-viruksia. Ensin voidaan leikkimielisesti kokeilla miten käy, kun

taudit yrittävät hyökätä kaatamaan ihmisen, mutta valkosolut puolustavat. Sitten päästetään HIV-virukset apuun. Heidän tehtävänä on estää valkosoluja puolustamasta ihmistä. Kun HIV -virukset ovat saaneet valkosolut tavalla tai toisella pois pelistä, voivat taudit vapaasti kaataa ihmisen. Leikki päättyy, kun ihminen on maassa. Vaihdetaan osia, niin että kaikki saavat kokeilla haluamiaan rooleja. Sopikaa etukäteen pelisäännöt, esim. että vaatteita ei saa repiä yms.

Miten HIV tarttuu?

Kerätkää omat ennakkotietonne siitä, miten HIV tarttuu ja ei tartu.

ppt3 ja ppt4 -kuvat: Tarkistakaa pitävätkö ennakkotietonne paikkansa.

HIV tarttuu veren tai seksuaalisten eritteiden myötä. Virus tarttuu seksin, verikontaktin esim. puhdistamattomien lääkeruiskujen tai raskauden ja synnytyksen välityksellä. Sen sijaan virus ei tartu WC:stä, kosketuksesta, hyönteisten välityksellä tai yhteisesti käytetyistä ruokailuastioista.

Miltä tuntuu olla HIV -positiivinen?

Kuvat ppt5 ja ppt6 kertovat ihmisten erilaisista reaktioista heidän saatuaan kuulla olevansa HIV-positiivisia.

- Pohtikaa kuvien avulla, mistä erilaiset reaktiot johtuvat?
- Miten itse reagoisit, jos saisit tietää olevasi HIV-positiivinen? Miksi?

Tutustukaa kenialaisten Stephenin (liitteenä lopussa) tai Margaretin tarinaan (Margaretin positiivinen elämä -video).

Keskustelkaa:

- Mitä haasteita HIV -positiivinen joutuu kohtaamaan esim. Keniassa?
- Onko tilanne Suomessa samanlainen?
- Mitä tekisit, jos kuulisit, että hyvä ystäväsi on HIV-positiivinen?
- Miten HIV:n kanssa voi elää positiivista elämää?

Tehkää pieniä näytelmiä tilanteista, joissa HIV-tartunnasta kertoo

- vaimo miehelleen
- mies vaimolleen
- vanhempi lapsilleen
- lapsi vanhemmilleen
- ystävä toiselle ystävälle
- esimies alaiselle
- alainen esimiehelle

Keskustelkaa

- Mitä voimme oppia näytelmistä?
- Miten HIV-tartunnan saaneeseen tulisi suhtautua?

Syrjintä Suomessa

Monet ihmiset Afrikassa eivät uskalla testauttaa omaa HIV-statustaan sairauteen liittyvän suuren syrjinnän vuoksi.

Pohtikaa

- Miksi HIV-positiivisia ihmisiä syrjitään?
- Mistä syystä Suomessa voi joutua kiusatuksi ja syrjityksi?
- Miksi?

Raamattuaineiston työskentely *Kateelliset veljet* sopii tähän aihepiiriin. Työskentely liittyy kertomukseen Joosefista ja veljistä (1. Moos.37) ja siihen voi valita menetelmäksi kuvatyöskentelyn tai draamaprosessin.

Miten syrjintä on vastakohtainen Jeesuksen opetuksiin nähden?

Lukekaa *avioriksesta tavattu nainen* -kertomus Raamatusta Joh. 8:1-11.

- Mistä naista syytettiin?
- Millaisia tunteita ja ajatuksia naisella oli tilanteessa?
- Mitä hänen syyttäjänsä ajattelivat ja tunsivat?
- Miten Jeesus häneen suhtautui?
- Miksi Jeesus suhtautui näin?
- Mitä nainen ajatteli ja tunsu kertomuksen lopussa?
- Mitä voimme itse oppia tästä kertomuksesta?

Keskustelulle vaihtoehtona on piirtää pienryhmissä sarjakuvatyylliset ajatuskuplat ja kirjoittakaa niihin sekä naisen, hänen syyttäjiensä että Jeesuksen ajatuksia ja tunteita. Ajatuskuplat esitellään lopuksi muille.

Pohtikaa kertomuksen ja kuvan avulla:

- Miten syrjintä on vastakohtaista Jeesuksen opetuksiin nähden?
- Mitä voin itse tehdä syrjinnän lopettamiseksi omassa lähipiirissäni?

Tehkää pienryhmissä syrjintää vastustava juliste maalaten, piirtäen tai lehdistä kuvia ja sanoja leikaten.

Papin kova koulu

Katsokaa video *Papin kova koulu*, joka kertoo siitä, miten HIV -työpaja muutti pappien asenteita HIV-positiivisia kohtaan.

Keskustelukysymyksiä videon katsomisen jälkeen:

- Miksi monet papit Afrikassa, esim. Keniassa eivät hyväksy HIV -positiivisia seurakuntansa tasavertaisiksi jäseniksi?
- Millaisia ajatuksia ja tunteita itselläsi olisi, jos tietäisit, että vieressäsi istuva ihminen olisi HIV -positiivinen?
- Mikä muu kuin HIV voisi aiheuttaa syrjintää suomalaisessa seurakunnassa?
- Pohtikaa, mikä lopulta muutti videolla esiintyvien pappien Davidin ja Paulin asenteita?
- Mikä voisi vaikuttaa suomalaisten omiin asenteisiin?

Pysäytä HIV

Pohtikaa *Where is the Good Samaritan Today* -aineistoissa annettuja ohjeita HIV:n pysäyttämiseksi. Pohdintaa on helpompi edetä viitosesta ykköseen.

- Mitä mikin kohta tarkoittaa?

- Miksi sen mukaan toimiminen auttaa pysäyttämään HIV:n?
- Laatikaa lista 1. kohdassa esitellyistä kristillisistä arvoista (esim.10 käskyn pohjalta)

Ohjeet HIV:n pysäyttämiseksi:

1. Luota kristillisiin arvoihin
2. Ole uskollinen kumppanillesi
3. Anna kunnollista seksuaalikasvatusta
4. Vältä tilanteita, joissa kontrolli katoaa
5. Käytä kondomia

Kanna vastuusi riskikäyttäytymisestä

Tutustukaa kertomukseen kuningas Davidista ja Batsabasta.2.Sam.11-12.

Tunneruukut

Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että ihminen voi ajautua irralliseen suhteeseen, josta voi saada HIV -tartunnan? Tunneruukut on vertauskuva, joka avaa näkökulman tähän kysymykseen.

Jokainen haluaa tuntea olevansa ihmisenä arvokas ja rakastettu. Itsearvostus täyttää ihmistä kuin vesi ruukkua. Täynnä oleva ruukku on vakaa, ei kaadu eikä siten mene rikki helposti. Tyhjä ruukku on särkymiselle alttiimpi. Ihmissuhteissa voimme lisätä toisen itsearvostusta eli täyttää hänen tunneruukkuaan. Voimme myös sanoillamme ja tekemisillämme vähentää toisen ihmisen itsearvostusta eli tyhjentää hänen tunneruukkuaan. Tämän voi havainnollistaa kaatamalla kerronnan mukana vettä lasikannuun ja lasikannusta pois.

Itsearvostukseltaan tyhjä ihminen etsii ruukkunsa täyttäjää. Hänet on helpompi houkutella myös satunnaiseen suhteeseen kehumisen ja imartelun avulla. Jos olet aina kotona saanut kuulla tai luulla olevasi tyhmä tai ruma, miten ihanalta tuntuukaan, kun joku kertoo sinulle aivan toista!

Tehtävä:

Jakautukaa ryhmiin. Voi olla mielenkiintoista, jos tytöt/naiset ovat oma ryhmänsä ja pojat/miehet omansa

Kukin ryhmä piirtää isolle paperille tyhjän ruukun. Ruukun sisään kirjoitetaan vastauksia kysymykseen: Miten voit täyttää ystäväsi, kumppanisi tai perheenjäsenesi tunneruukkua? (Näistä voidaan ryhmän mukaisesti valita vain yksi)

Vaihtoehtoisesti tehtävän voi kääntää toisinpäin: miten ystäväsi, kumppanisi tai perheenjäsenesi voi täyttää sinun tunneruukkuasi?

Ryhmät esittelevät ruukkunsa toisille. Toisen ryhmän jäsenet voivat kommentoida näkevätkö he asian samalla tavalla. Pohtikaa myös, minkälaiset sanomiset ja tekemiset tyhjentävät toisen tunneruukkua.

Työskentelyyn liittyvät ppt kuvat 7-10

- Miten käy kuvien tilanteissa, jos henkilön tunneruukku on tyhjä/täysi?
- Mitä kuvien henkilöt ajattelevat ja tuntevat? Täyttyykö vai tyhjeneekö heidän tunneruukkunsa kuvissa?

Kuvat ovat tehty afrikkalaisille aikuisille ja kuvaavat heille mahdollisia tilanteita. Keksikää vastaavat omalle ikäryhmällemme sopivat esimerkit Suomesta.

Raamattuaineiston työskentely *Miten viettelijä torjutaan* sopii tähän aihepiiriin. Työskentely pohjautuu kertomukseen Joosefista ja Potifarin vaimosta (1.Moos.39).

Ihminen on Jumalan temppeli

Lukekaa 1. Kor 3:16-17. Pohtikaa ajatusta siitä, että ihminen on Jumalan temppeli.

- Millaisen arvon ihmiselle tämä ajatus antaa?
- Mitä kaikkea voisi tarkoittaa se, ettei sitä temppeliä saa turmella?

Piirtäkää suurelle paperille ihmisen ääriviivat. Laatikaa keskustelunne pohjalta positiiviseen muotoon kirjoitetut ohjeet siitä, miten ihmisruumiissa olevaa jumalan temppeliä tulisi hoitaa ja huoltaa.

Pää, olkapää, polvet, varpaat ja ne toisenlaiset paikat

Välikevennyksenä voi leikkiä laululeikkiä, joka muistuttaa kehon osiemme erilaisuudesta. Sen ensimmäisessä osassa osallistujat koskevat mainittuihin kehoon osiin laulun tahdissa eli päähän, olkapäähän, polviin ja varpasiin. Kun lauletaan ”Mutta nämä toiset paikat”, kosketaan rintaan, mahaan, takapuoleen ja etumukseen. ”Näkyviin mä päästän” ja itselleni säästän” kohdissa taputetaan käsiä yhteen neljä kertaa.

Pään, olkapään, polvet, varpaat (x3)

näkyviin mä päästän

Mutta nämä toiset paikat (x3)

itselleni säästän.

Miten voin auttaa kärsivää lähimmäistä?

Pohtikaa kuvien 12-14 avulla

- Mitä ongelmia tartunnan saaneilla ihmisillä on Afrikassa ja Suomessa
- Mitä voimme tehdä heidän asemansa parantamiseksi?
- Keitä muita kärsiviä ihmisiä on lähiympäristössäsi? Mitä voit tehdä heidän auttamisekseen?
- Lukekaa Matt. 21:31-46. Mitä näkökulmia kohta antaa kristityn vastuuseen huolehtia lähimmäisistään?

Oma toimintasuunnitelma

Miten voit itse olla laupias samarialainen tänään? Mitä voit tehdä auttaaksesi lähimmäisiäsi? Laadi itsellesi paperille toimintasuunnitelma tulevaa vuotta varten.

Keskustelkaa yhdessä ryhmäläisten tekemistä toimintasuunnitelmista.

Afrikassa käytetyn Yhtyneitten raamattuseurojen tuottaman *Where is the Good Samaritan Today?* –materiaalin pohjalta muokannut Katri Vappula

Liite: Stephanin tarina

Liite: Stephan Tuietekin tarina Nairobin Laupias samarialainen työpajassa, kesäk. 2009

”Olen HIV- positiivinen ja sairastan aidsia. Tämä todettiin minusta vuonna 2003. Vaimoni oli ollut tuolloin pitkään huonokuntoinen ja sairaalloinen. Hän meni ensin klinikalle testauttamaan itsensä. Vaimo ei ollut puhunut minulle epäilyksistään, mutta kun vaimoni palasi kotiin, ymmärsin, että jotain oli todella pahasti vialla. Ensimmäisen kerran kuulin vaimoni puhuvan minulle englantia, niin hämmentynyt hän oli. Vaimoni kertoi minulle kuitenkin rehellisesti sairaudestaan. Hän mietti myös, miten voisi koskaan olla enää minua lähellä.

Menin itsekkin testeihin ja minä sain saman diagnoosin. Myös 7-vuotias lapsemme oli tuolloin hyvin sairas, hän painoi vain viisi kiloa. Luulimme hänen kuolevan. Veimme lapsen sairaalaan, ja vaimoni meni kirkkoon pyytämään papilta esirukousta perheemme puolesta. Pappi lupasi rukoilla lapsen puolesta, mutta kieltäytyi rukoilemasta vaimoni puolesta. Vaimoni palasi itkien kotiin.

Sairaalassa lapsemme todettiin myös HIV-positiiviseksi. Vaimoni oli aivan toivoton, sillä hän oli uudelleen raskaana. Itse pystyin ensin säilyttämään toiveikkuuteni, että Jumala voi tästä kaikesta vielä luoda jotain uutta. Kun lääkärit epäilivät myös vauvan saavan HIVin, masennuin itsekkin täysin. Lopulta menimme tukiryhmään, jossa saimme rohkaisua. Tajusimme, että me olemme kuitenkin vielä suhteellisen hyvässä kunnossa. Ryhmässämme oli paljon sairaampiakin ihmisiä. Tukiryhmän avulla pystyin hyväksymään itseni.

Perheemme on kuitenkin kokenut paljon hyljeksintää. Sairaus näkyy minusta ulospäin. Omat lapsenikin ovat todenneet minulle: ”Isä, sinä näytät aivan apinalta.” Ulkoapäin tuleva leimaaminen on hyvin raskasta. Esimerkiksi jokin aika sitten vaimoni kohtasi kirkossa, jumalanpalveluksessa hyvin raskaan tilanteen. Kaikki sairaat pantiin istumaan terveistä erilleen. Jumalanpalveluksessa kehoitettiin kaikkia sairaita vain istumaan hiljaa eivätkä he saaneet osallistua Jumalan ylistykseen. Tämä tapahtui tämän vuoden maaliskuussa (2009). Kirkoissa on valitettavan paljon syrjintää.

Meille syntyi vuosi ja kolme kuukautta sitten terve vauva. Hän ei saanut synnytyksessä HIV-tartuntaa. Lapsi sai nimekseen Obama. Olemme hänestä hyvin kiitollisia.

Kun vaimoni ja minun HIV-positiivisuus tuli tietoomme, emme ahdistuksessamme kuitenkaan alkaneet syyttää toisiamme, miettiä kummasta sairaus oli tarttunut. Toki kyselimme, miksi juuri me olemme sairaita. Ajan myötä ja tukiryhmän tuella olemme hyväksyneet itsemme ja sairautemme. AIDS on sairaus kuten, mikä muu sairaus tahansa. Se on viruksen aiheuttama. Kertokaa Suomessakin, että täällä me elämme. Sairaus ei ole elämän loppu! Otan lääkkeeni ja pyrin syömään oikeaa ravintoa. Teen sen, mitä itse voin, mutta Jumala on aina kanssamme. Kokoonnumme tukiryhmään jakamaan asioita ja se auttaa meitä jaksamaan. Haluan omalta osaltani rohkaista muita, joilla on vaikeaa. Meidän AIDS-sairaiden yhteinen viesti on: Kohdelkaa meitä kuin keitä tahansa ihmisiä, emme ole sen kummallisempia!

Teksti: Satu Toukkari